

МЦПД

Міжнародний
Центр
Перспективних
Досліджень

01001, Україна, м. Київ, вул. Бориса Грінченка, 4, офіс 3.
Тел. (044) 279-88-23 | office@icps.kiev.ua | www.icps.com.ua

Зовнішньополітичні акценти

8 жовтня 2014 року
Випуск 7

Зміст

Зовнішньополітичні стратегії та рішення	1
• Тривожні сигнали зі Страсбургу та Женеви	1
• Україна — ФРН: не словом, а ділом	2
• Європейська політика: Росія вже не є партнером ЄС	3
• Майдану в Гонконзі не буде	3
Енергетична дипломатія	4
• Росія опрацьовує сценарій у випадку подальшого падіння цін на енергоносії ..	4
Економічна дипломатія	6
• Україну очікує скорочення споживання сталі	6
• Україна успішно пройшла перевірку якості молочної продукції	7

Зовнішньополітичні стратегії та рішення

Тривожні сигнали зі Страсбургу та Женеви

Протягом тижня пройшли осінні сесії парламентських асамблей двох найповажніших міжнародних організацій у сфері прав людини, демократії та безпеки — Ради Європи та ОБСЄ. На обох питання ситуації в Україні було одним з ключових, але жодних рішень чи документів стосовно України не ухвалювалося. Проте тон і зміст дискусій, які там точилися, насторожує.

«Втома від української кризи» і «треба домовлятися з Путіним» — саме такі думки вже лунають у Страсбурзі. Кількість тих, хто критикував на сесії Росію, і тих, хто її «захищав» вже приблизно рівна. Доволі багато депутатів, і не лише представників лівих партій, які традиційно підтримують Москву, вже відкритим текстом виступають за поновлення прав російської делегації в ПАРЄ. Президент ПАРЄ пані Анн Брасьор проводить

непублічні переговори про вирішення цього питання вже у січні, проти санкцій виступає також голова моніторингового комітету — ключового органу ПАРЄ — австрієць Стефан Шеннах.

Багато депутатів виступають за поновлення прав російської делегації в ПАРЄ

Натомість, діяльність української парламентської делегації, яка мала б працювати з представниками інших держав, виявилася вкрай неоднозначною. Депутати Симоненко та Попеску по суті агітували за Росію, а Ірина Герашенко, незважаючи на те, що її виступ був у порядку денному, взагалі не з'явилася на нього. Хоча відпрацювали за свою колегу депутати Ар'єв, Джемілев і Соболев.

У Женеві ситуація була дещо іншою. Вже традиційно жорстко виступив Представник США в

ПА ОБСЄ Майкл Тейлор, який прямо звинуватив Росію в недотриманні перемир'я, домовленість про яке досягла тристороння контактна група. Президент ПА ОБСЄ Ілка Канерва, виступаючи за дипломатичні інструменти врегулювання кризи на Сході України, наполіг на збільшенні місії ОБСЄ до 500 осіб та посиленні її ресурсів з тим, щоб вона могла належним чином виконувати свій мандат по спостереженню за виконанням так званих мінських домовленостей. Проте жодного слова про те, що частину ключових позицій у Мисії займають представники зацікавленої сторони, — Росії, сказано не було.

Низку ключових позицій у Мисії ОБСЄ в Україні займають представники зацікавленої сторони — Росії

Натомість, дещо здивував виступ Верховного Комісара ОБСЄ у справах національних меншин пані Астрід Тхорс. На її думку, «не підлягає сумніву те, що відсутність протягом тривалого часу згоди щодо статусу української та російської мов, а також різне тлумачення історії України посилює кризу».

Хід дебатів у Страсбурзі та Женеві свідчить, що вікно можливостей, яке відкрилося для України після перемоги Революції Гідності, поступово звужується. Цілком очевидно, що стагнація ситуації на Донбасі та в країні в цілому

змінює ставлення європейців. Від симпатій та захоплення мужністю українців до роздратування та нерозуміння лежить доволі коротка часова дистанція. Для того, щоб не зіткнутися з ситуацією дипломатичного відкату назад у вигляді поновлення прав російської делегації у ПАРЄ, а також перетворення дискусій в ОБСЄ з формату пошуку всеохоплюючого врегулювання кризи на розбори на кшталт «стан прав меншин в Україні», слід невідкладно вжити заходів на упередження:

Вікно можливостей, яке відкрилося для України після Євромайдану, звужується

- по-перше, не допустити паузи у роботі з членами національних делегацій ПАРЄ та ОБСЄ у зв'язку із виборами в Україні;
- по-друге, запровадити практику постійного запрошення представників ПАРЄ до України з метою ознайомлення із ситуацією на місці, як відбувається у випадку з ОБСЄ;
- по-третє, посилити дипломатичні місії України в Страсбурзі та Відні, адже саме від постійних дипломатичних зусиль України безпосередньо на рівні інституцій РЄ та ОБСЄ великою мірою залежить результативність пленарних сесій парламентських асамблей цих міжнародних організацій.

Україна — ФРН: не словом, а ділом

Після історії з так званими «російськими гуманітарними конвоями» Німеччина продемонструвала, яким саме чином мають партнери допомагати один одному. ФРН відправила в Україну 112 вантажівок із заздалегідь узгодженою номенклатурою гуманітарної допомоги. Зимовий одяг, будівельні матеріали, побутова техніка, ковдри та інші речі, вкрай необхідні для підготовки до зими, прибудуть вже найближчим часом до Донецької та Луганської областей. Супроводжує вантаж парламентський держсекретар Федерального міністерства економічного співробітництва та розвитку Ганс-Йоахім Фухтель, з українського боку отримувачем вантажу є Державна служба з надзвичайних ситуацій.

Президент Петро Порошенко подякував Канцлеру Ангелі Меркель за надану допомогу у

телефонній розмові. Водночас, сторони висловили занепокоєння у зв'язку з «відсутністю прогресу у виконанні Мінських домовленостей».

З початку російської інтервенції на Сході України це чи не перший приклад дієвої допомоги. З огляду на наближення холодів, забезпечення першочергових потреб жителів Донбасу, які постраждали внаслідок обстрілів, постає в якості першочергового завдання. З огляду на це, можна очікувати посилення дипломатичних зусиль України, спрямованих на активізацію співробітництва з традиційними державами партнерами, спроможними надати значну гуманітарну допомогу.

Німеччина продемонструвала приклад дієвої допомоги Україні

Європейська політика: Росія вже не є партнером ЄС

«Росія вже не є партнером ЄС, проте вона все ще залишається стратегічною країною», — таку заяву зробила під час слухань новообрана Високий представник із питань зовнішньої та безпекової політики Федеріка Могеріні. Ця по суті її перша публічна оцінка дій Москви та їх наслідків. Ставлення міжнародної спільноти до РФ свідчить, що побою-

Могеріні сповідує принцип домінування загальноєвропейських інтересів над національними

вання скептиків стосовно проросійськості представниці Італії виявилися безпідставними. Традиція ЄС, згідно з якою чиновники, вступаючи на посаду, сповідують принцип домінування загальноєвропейських інтересів над національними, вчергове доводить свою живучість.

Водночас, заслуговує на увагу її налаштованість на постійну взаємодію з урядом України у питанні впровадження системних реформ, а також на досягнення політичного, а не військового врегулювання кризи на Сході України.

Майдану в Гонконзі не буде

Після обміну ультиматумами лідери протестів у Гонконзі домовилися про політичний діалог із адміністрацією Гонконгу. У результаті лише декілька сотень протестуючих залишилося на вулицях. І це незважаючи на те, що протягом останніх днів їх підтримували по всьому світу, зокрема у столиці Тайваню зібралася демонстрація за участю понад 4 тис осіб, а в європейських столицях біля посольств КНР збиралося по декілька сотень протестуючих.

Незважаючи на те, що наймасовіші акції протесту з часу повернення Китаю Гонконгу

закінчилися без очевидного результату, вони стали тривожним сигналом для Пекіну. В добу Інтернету та сучасних технологій без реальної демократії стає все складніше утримувати суспільство під контролем. З огляду на це, можна припустити, що Китай чекає чергова хвиля політичних реформ, спрямованих, з одного боку на задоволення запиту в суспільстві на демократію, а з іншого, — на збереження монополії Комуністичної партії Китаю та забезпечення миру і стабільності в країні.

Китай чекає чергова хвиля політичних реформ

Енергетична дипломатія

Росія опрацьовує сценарій у випадку подальшого падіння цін на енергоносії

На світовому ринку спостерігається стрімке зниження ціни на нафту. 2 жовтня ф'ючерси на нафту марки Brent впали до 92,02 дол., а ф'ючерси американської WTI просіли до рівня 88,74 дол. за барель.

Причин зниження цін на світовому ринку нафти кілька та їх варто проаналізувати комплексно:

- по-перше, це збільшення нафтовидобутку державами-експортерами (Ірак та Нігерія нарощують експорт; Лівія збільшила видобуток нафти до рівня 800 тис. барелів на добу; Іран заявив про намір почати біржову торгівлю нафтою в обсязі 100 тис. барелів на добу);
- по-друге, зниження торгової активності на глобальному рівні свідчить про стримування попиту на нафту (Всесвітня торгова організація знизил прогноз росту світової торгівлі у 2015 році з 5,3% до 4%);
- по-третє, відсутність дефіциту нафти на

світовому ринку (нафтові трейдери переконують, що обсяги накопиченої нафти досягли 50 млн. барелів, а це майже половина добової норми ф'ючерсного ринку, котрої вистачить на забезпечення дводенної роботи всієї економіки США);

- по-четверте, політичні протести в Гонконзі можуть призвести до зниження виробничих показників другого за величиною світового споживача нафти;
- по-п'яте, напруженість на фінансових ринках спровокована інформацією про продаж найбільших у світі нафтових активів компанії Rockefeller Brothers Foundation, яка заробила свої статки на торгівлі нафтою. Нині компанія анонсувала вихід з нафторинку та повідомила про плани зайнятися інвестиціями у відновлювальну енергетику.

Таким чином, ресурсне забезпечення світового ринку не викликає занепокоєння, співвід-

ношення попиту та пропозиції нафти свідчить на користь зниження цін.

Нинішнє падіння цін на нафту болісно відображається на економіці Росії. В бюджеті РФ на 2014 — 2016 рр. закладена ціна чорного золота на рівні 101-93 дол. Кожен долар у ціні нафти за барель дорівнює 2 млрд. дол. в бюджеті Російської Федерації. Таким чином, математика достатньо проста: якщо упродовж року збережеться тенденція до падіння ціни на нафту в середньому на 6 доларів, то російський бюджет, який на 65% складається з нафтогазових прибутків, втратить близько 12 млрд. дол. У такій ситуації амбітні заяви Путіна про переоснащення російської армії на 80% впродовж наступних 4-х років видаються малоймовірними. Хоча, не варто виключати, що російський уряд для досягнення мети надозброєння своєї армії в складних фінансових умовах може вдасться до скорочення соціальних програм. Закономірно, що Центральний Банк Росії, презентуючи у вересні проект грошово-кредитної політики РФ на 2015 рік та період 2016 — 2017 рр., описує три відносно лояльні для економіки держави сценарії світового ринку нафти (зниження цін на нафту від 104 до 86 дол.). Втім, за повідомленням російських ЗМІ нині Центральний Банк опрацьовує четвертий варіант дій у випадку падіння світових цін до рівня 60 дол./барель.

На міжнародному інвестиційному форумі «Росія кличе», що відбувся 2 жовтня, президент Владімір Путін закликав закордонні компанії інвестувати в російську економіку, пообіцявши, що закордонні інвестори у найближчому майбутньому отримають право приватизувати енергетичні об'єкти РФ. Подібна «щедрість» очільника Кремля свідчить про ефективність санкцій та спроби російського уряду пом'якшити їх дію на національну економіку.

29 вересня в Астрахані відбувся Каспійський саміт, де взяла участь глави держав Росії, Казахстану, Азербайджану, Туркменістану та Ірану. Можна припустити, що тактична мета Кремля участі у саміті полягала

Падіння цін на нафту болісно відображається на економіці Росії

Російський уряд працює над пом'якшенням санкцій на економіку країни

у зазначенні російських національних інтересів щодо будівництва Трансанатолійського (TANAP) і Трансадриатичного (TAP) газопроводів до Європи, участі російського капіталу та державних енергетичних компаній у зазначених проєктах тощо. Водночас, домовленостей щодо нафтових та газових питань досягнуто не було, а це значить, що Росія не змогла знайти консенсусу зі своїми основними партнерами. Натомість, прийнято рішення про розмежування водного простору, дна, надр тощо.

Тим часом, запроваджені санкції США та ЄС відчутно впливають на російську економіку. За прогнозами Fitch, зростає кількість зарубіжних ІТ-компаній, готових піти з російського ринку, тому уряд Медведєва буде вимушений самостійно кредитувати «Роснафту» та «Нафтогаз», що призведе до скорочення золотовалютних резервів держави. Без західних технологій глибинного буріння вже скорочується видобуток нафти російськими компаніями. Всі ці фактори є ризиковими для бюджету Росії. Крім того, ЄС зайняв рішучу позицію щодо диверсифікації газових потоків у довгостроковій перспективі, офіційно запустивши будівництво «Південного газового коридору» з доставки каспійських вуглеводнів. Також Норвегія заявила про технічні можливості збільшити постачання блакитного палива до Європи.

На фоні ускладнення зовнішньої ситуації навколо енергетичного комплексу Росії, Президент Владімір Путін посилює внутрішні позиції у нафтогазовому секторі країни. Так, державна компанія «Роснафта» викупила у «Лукойла» 20% Національного нафтового консорціуму, який бере участь у розробці родовища Хунін-6 у Венесуелі. Водночас, серед бізнес-еліти та політичного істеблішменту Росії формується коаліція скептиків Путіна. Мова йде про виступ голови Сбербанку Росії Германа Грефа на Інвестиційному форумі 2 жовтня 2014 р., котрий критично поставився до грошово-кредитної та бюджетної політики команди Путіна. А це свідчить про «неоднорідність» та конфліктність у найближчому оточенні очільника Кремля.

Серед російського істеблішменту формується коаліція скептиків Путіна

Економічна дипломатія

Україну очікує скорочення споживання сталі

Всесвітня асоціація виробників сталі (Worldsteel), що об'єднує близько 170 металовиробників (включаючи дев'ять з 10 найбільших компаній світу), національні та регіональні індустріальні асоціації та дослідницькі інститути, прогнозує, що споживання сталі в Україні в 2014 році скоротиться на 19% порівняно з 2013 роком — до 4,5 млн тон. Падіння споживання сталі в Україні в поточному році відбудеться внаслідок конфлікту в східній частині країни, що вплине на ділову активність.

В 2015 році у випадку стабілізації політичної ситуації в Україні прогнозується збільшення внутрішнього ринку металопродукції на 9%, до 4,9 млн тон.

Слід зауважити, що ситуація в Україні негативно вплинула на загальну картину споживання сталі в країнах СНД, внаслідок чого в 2014 році відбудеться падіння споживання сталі в СНД на 3,8% — до 56,9 млн тон, у той час як в 2013-му

зафіксовано зростання на 2,8% — до 59 млн тон. У 2015 році прогнозується зростання на 1,9% — до 58 тис. тон.

У Росії спадний тренд використання металопродукції в секторах економіки тривав у другій половині 2013 року. У 2014 році тренд зберігся з урахуванням зниження інфраструктурних інвестицій, пов'язаних із впливом на ситуацію через геополітичну напругу.

Світове споживання сталі в 2014 році, як очікується, зросте на 2% порівняно з 2013 роком — до 1,562 млрд тон. Згідно з прогнозом Worldsteel, в 2015 році очікується подальше зростання споживання сталі також на 2% — до 1594 млрд тон.

У 2013 році світове споживання сталі зросло на 3,8% порівняно з 2012 роком — до 1,531 млрд тон.

Ситуація в Україні негативно вплинула на споживання сталі в країнах СНД

Україна успішно пройшла перевірку якості молочної продукції

Держветфітослужба заявила про успішне завершення місії Європейського Союзу з перевірки стандартів якості українських виробників молочних продуктів. Наступний етап, який має пройти українська сторона, робота над прийняттям остаточного звіту місії та долучення України до списку країн, яким дозволено експорт молока й молочних продуктів до ЄС.

З метою розширення експорту до європейських країн в Україні поетапно вносили зміни і доповнення до національного законодавства, що дало змогу відкрити європейський ринок для виробників риби, м'яса птиці, сухого молока (не придатного до вживання людьми).

Місія фахівців Офісу з питань продовольства та ветеринарії (Food and Veterinary Office) Гендиректорату Європейської комісії САНКО прибула до України для перевірки системи контролю в молочній галузі наприкінці вересня. Передбачалися пізніші аналогічні місії щодо виробництва свинини та яловичини.

У вересні Україна ухвалила закон про гармонізацію законодавства у сфері безпеки та якості харчових продуктів із стандартами ЄС.

Також було ухвалено закон про обов'язкову ідентифікацію та реєстрацію худоби для простеження походження м'ясомолочної продукції відповідно до вимог європейського законодавства. Вказані нормативні акти приймалися з метою можливості виходу українських виробників молочної продукції на європейський ринок.

В той же час Росія з кінця липня обмежує ввезення молока і молочної продукції з України. Молочна продукція і раніше підпадала під різноманітні обмеження з боку російської сторони. Основна претензія — якість української продукції. Россільгоспнагляд протягом вже декількох років регулярно виявляє під час лабораторного контролю проб української продукції різні порушення (мікробне забруднення, залишки антибіотиків).

Підтвердження якості української молочної продукції та очікуване відкриття європейського ринку зробить українських молочників менш залежними від поставок на російський ринок.

Україна успішно диверсифікує ринки збуту для молочної продукції

Метою публікації є оцінка основних зовнішньополітичних кроків України, аналіз представлення України у контексті глобальних процесів у регіоні та світі, а також огляд основних світових подій, що можуть мати вплив на подальший розвиток України та країн регіону. Окрема увага приділяється оцінці процесу європейської інтеграції України, зокрема питанням імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

@2014 Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД)

У разі цитування обов'язкове посилання на МЦПД

Автор ідеї: Василь Філіпчук

Відповідальний за проект: Вадим Трюхан

Колектив експертів МЦПД: Вадим Трюхан, Володимир Притула, Ірина Івашко, Олена Захарова, Наталя Слободян, Василь Поворозник

Експерти Центру відкриті до спілкування з медіа. Для отримання фахових коментарів просимо звертатися до Директора з комунікацій МЦПД Світлани Судак:

ssudak@icps.kiev.ua